

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет спеціальної освіти, психології і соціальної роботи
Кафедра логопедії і спеціальних методик

Кваліфікаційна робота

з теми:

**«Формування діалонологічної компетенції в старших дошкільників з
порушеннями мовлення засобами сюжетної гри»**

Виконала здобувачка 2 курсу, групи SoL1-M23

ОП Спеціальна освіта (Логопедія)

спеціальності 016 Спеціальна освіта

спеціалізації 016.01 Логопедія

Діана ТОМЧИШИНА

Керівник:

Олена БЄЛОВА

доктор педагогічних наук, професор

Рецензент:

Світлана МИХАЛЬСЬКА

доктор психологічних наук, професор

кафедри корекційної

педагогіки та інклюзивної освіти

м. Кам'янець-Подільський – 2024р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ПРОБЛЕМИ ДІАМОНОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	6
1.1. Науково-теоретичний аналіз сутності монологічного мовлення	6
1.2. Розвиток діамонологічної компетенції у дітей старшого дошкільного віку з нормотиповим розвитком	15
1.3. Особливості розвитку діамонологічної компетенції у дітей старшого дошкільного віку з порушеннями мовлення	18
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ ДІАМОНОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	27
2.1. Організація дослідження діамонологічної компетенції у дітей дошкільного віку з порушеннями мовлення	27
2.2. Аналіз матеріалів дослідження.....	33
РОЗДІЛ 3. ФОРМУВАННЯ ДІАМОНОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ В СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ З ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ ЗАСОБАМИ СЮЖЕТНОЇ ГРИ	45
3.1. Науково-методичні підходи щодо організації формувального експерименту	45
3.2. Зміст етапів навчально-розвивальної роботи з формування діамонологічної компетенції у дітей дошкільного віку з порушеннями мовлення	52
3.3. Аналіз результатів формувального експерименту.....	58
ВИСНОВКИ.....	69
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	72
ДОДАТКИ.....	79

ВСТУП

Актуальність теми. Розвинення діалогової компетенції у дітей старшого дошкільного віку передбачає вміння розуміти вербальну інформацію, відповідати на запитання та звертатися з ними, підтримувати та розпочинати розмову, вести діалог, складати розповіді з різних тем, описувати предмети та явища, висловлювати своє міркування, яке має бути послідовним, зв'язним, граматично оформленим, лексично змістовним, емоційно виразним. За спостереженнями вчених (О. Белова, С. Конопляста, І. Мартиненко та ін.) у дітей з порушеннями мовлення ці складові не сформовані. Визначена проблема потребує комплексного вивчення, що дозволить визначити шляхи навчально-розвивальної роботи.

Теоретико-практичне значення монологічного мовлення розкрито під час вивчення становлення освіти (G. Wells); вивчено специфіку її сприйняття (J. FoxTree; S. Papageorgiou, R. Stevens, S. Goodwin та ін.); описано основні форми (N. Enyedy, C. Hoadley) та зміст (G. Buck, M. Coulthard, M. Montgomery); висвітлено розвиток монологічного мовлення у нормотипових дітей (А. Богуш, Н. Гавриш, К. Крутий, L. Kalmykova, N. Kharchenko, Н. Кучук, I. Mysan та ін.); її значення в мовленнєвій діяльності (Л. Калмикова та ін.); засвідчено особливості розвитку монологічного мовлення у дітей з порушеннями мовлення (О. Bielova, та ін.); вивчено вплив порушеного мовлення на когнітивно-соціальний розвиток (H. Sharp, K. Hillenbrand; U. Willinger, E. Brunner, G. Diendorfer-Radner, J. Sams, U. Sirsch, B. Eisenwort та ін.); досліджено стан комунікативної діяльності дошкільників із порушеннями мовлення (I. Martynenko).

Враховуючи актуальність проблемного питання, обрано тему дослідження: **«Формування діамонологічної компетенції в старших дошкільників з порушеннями мовлення засобами сюжетної гри».**

Мета дослідження – обґрунтувати та адаптувати навчально-розвивальну методику з використанням засобів сюжетної гри, спрямовану на формування діамонологічної компетенції в дітей старшого дошкільного віку з порушеннями мовлення.

Відповідно до мети визначено **завдання дослідження**:

1. Здійснити аналіз наукових літератури із зазначеної проблеми та розкрити сутність монологічного мовлення в дітей старшого дошкільного віку з нормотиповим розвитком та порушеннями мовлення.

2. Визначити методику дослідження, спрямовану на вивчення діамонологічної компетенції в дітей старшого дошкільного віку з нормотиповим розвитком та порушеннями мовлення.

3. Розкрити зміст навчально-розвивальної методики, що включає засоби сюжетної гри для формування діамонологічної компетенції в дітей старшого дошкільного віку з порушеннями мовлення та перевірити її ефективність.

Об'єкт дослідження – монологічне та діалогічне мовлення у дітей.

Предмет дослідження – формування діамонологічної компетенції в старших дошкільників з порушеннями мовлення засобами сюжетної гри.

Методи дослідження: – *теоретичні*: порівняльний аналіз наукових джерел щодо визначення діамонологічної компетенції, її експериментальне вивчення та формування засобами сюжетної гри у дітей старшого дошкільного віку з порушеннями мовлення;

– *емпіричні*: бесіда, спостереження; завдання спрямовані на вивчення діамонологічної компетенції (розповідь за серією сюжетних картинок; переказ прочитаного педагогом тексту; продовження розповіді); констатувальний та формувальний експеримент;

– *методи математичної статистики*: кількісний та якісний аналіз матеріалів дослідження, методи математичної статистики (t-критерій Стьюдента).

Теоретичне значення. Розкрита основна сутність діалогової компетенції; охарактеризовано особливості вмінь діалогового мовлення в дітей старшого дошкільного віку з порушеннями мовлення; описано порівняльний аналіз результатів дослідження дітей старшого дошкільного віку з порушеннями мовлення з їх однолітками з нормотиповим розвитком.

Практичне значення результатів дослідження. Розроблена навчально-розвивальна методика для формування діалогової компетенції, яка може бути використана у роботі логопедів, вихователів логопедичних груп та груп з інклюзивною формою навчання. Наукові дослідження здійснені на базі Закладу дошкільної освіти (ясла-садок) комбінованого типу №22 «Дивограй» Чернівецької міської ради. Матеріали дослідження були висвітлені у наукових публікаціях: «Науково-теоретичне вивчення діалогової компетенції в дітей старшого дошкільного віку з порушеннями мовлення», «Особливості розвитку діалогової компетенції в дітей старшого дошкільного віку з порушеннями мовлення».

Структура наукової роботи: робота складається зі вступу, трьох розділів, висновку, списку використаних джерел, додатків. У роботі вміщено: таблиць та рисунків. Загальний обсяг наукової роботи – 82 сторінки, з них 71 сторінка основного тексту.

ВИСНОВКИ

Аналіз методичних джерел та матеріали діагностичного дослідження дозволили нам зробити наступні висновки.

1. Визначено, що монологічне мовлення спрямоване на передачу вербальної інформації і передається в різних видах монологу (опис, розповідь, повідомлення, оцінка, роздум, доказ), які відрізняються організаційним змістом. Семіотичне оформлення (правильна звуковимова, збагачений словниковий запас, граматично побудоване мовлення) промови дозволяє слухачеві декодувати позицію розповідача.

Встановлено, що діти старшого дошкільного віку з нормотиповим розвитком мають вміють робити переказ казок та історій, розповідати оповідання з власного досвіду. Вони вміють без попередньої підготовки висловлюватися, робити усні повідомлення за темою, передавати своїми словами основний зміст прослуханого мовленнєвого матеріалу. Відповідно їх діамонологічна компетентність повсякчас розвивається.

У дітей з порушеннями мовлення розвитку діамонологічна компетентність несформована та має свої особливості: вживання слів в широкому або вузькому значенні; допуск помилок під час передачі логічної послідовності подій, пропуск окремої ланки сюжету; втрата дійових осіб; не розуміння змісту прочитаного; допуск повторів; домислення; додавання зайвих епізодів тощо.

2. Розкрито, що для вивчення діамонологічної компетенції вчені пропонують різні методики, які гуртуються на вивчені вміння складати розповіді за картинкою, розповідати з власного досвіду різні історії, робити опис предметів, іграшок, книжок тощо. Нами було модернізовано методику дослідження, яка включала три завдання (розповідь за серією сюжетних картинок; переказ прочитаного педагогом тексту; продовження розповіді);

шість складових за якими проводилось оцінювання діалогової компетенції (зв'язність мовлення, логічне представлення, емоційна подача, лексична змістовність, граматичне оформлення, самостійність виконання); виведено бальне оцінювання та три рівні розвитку діалогової компетенції у дітей старшого дошкільного віку з порушеннями мовлення.

Досліджено, що більший відсоток дітей з нормотиповим розвитком мали високі показники (76,4%), середні – відповідали 23,6%. Старшим дошкільникам з порушеннями мовлення належав різний рівень діалогової компетенції. Лише 6,7% мали високий рівень. Середній, притаманний 53,3% респондентів, що як правило потребували партнерської допомоги з боку педагога, не завжди правильно виконували завдання, але намагались самостійно їх виправити свої помилки. Їх розповіді були граматично оформлені, достатній словниковий запас. Низький рівень належав 40,0% дітей, в котрих спостережено труднощі скласти картинки за їх логічною сюжетною лінією та їх описувати; переказувати текст за педагогом; продовжувати речення. Перевірка матеріалів дослідження відбувалась за t-критерій Стюдента, яка підтвердила нашу гіпотезу щодо відмінностей у розвитку діалогової компетенції в двох групах. Старші дошкільники з порушеннями мовлення а також з нормотиповим розвитком, що мали середні та низькі показники потребують навчально-розвитковий вплив, щоб покращити свої вміння діалогової компетенції перед вступом до закладів загальної середньої освіти.

3. Обґрунтовано науково-методичні джерела, які дозволили запровадити навчально-розвивальну роботу, що включала окрім стандартних ігор та вправ сюжетно-рольові ігри, що спрямовані на підвищення середнього та низького рівня діалогової компетенції. Навчально-розвивальна робота включала три етапи: на першому, відбувалось формування лексичної складової (семантичні зіставлення, оцінка, відбір слів, використання ситуацій), які

забезпечують оволодіння складними синтаксичними конструкціями; на другому – формування просодичного аспекту мовлення (інтонацій, темпу, дикції); на третьому – формування монологічного та діалогічного мовлення через ігрову сюжетно-рольову діяльність.

Проаналізовано, що навчально-розвивальна робота збільшила кількість досліджуваних дітей із порушеннями мовлення (40,0%, $n=6$), яким був притаманний високий рівень діамонологічної компетенції. Розповіді цих дошкільників були зв'язними, логічно послідовними, емоційно виразними, лексично наповненими, граматично правильними, самостійно виконаними. Діти, що мали середній рівень (44,7%, $n=7$) дещо помилялися при виконанні завдань, потребували додаткових стимулювальних запитань з боку дорослих, покази демонстративного матеріалу. Їх розповіді не завжди були емоційні, словник не розширений. Варто було би цим дітям продовжувати розвивати вміння монологічного мовлення на додаткових заняттях, щоб підвищити свій рівень знань. Низький рівень залишився лише в двох дітей із порушеннями мовлення, що складало – 13,3%. Вони не могли справитися із завданнями без допомоги дорослого. Їм важко передавати зміст сюжетних картинок, переказувати прочитаний педагогом текст, закінчувати історію. Їх мовлення інтонаційно не виразне, лексично збіднене, граматично неузгоджене. Така група дітей потребує додаткової навчально-розвивальної роботи, щоб досягти рівня своїх однолітків без мовленнєвих порушень.

4. Проведене дослідження не розкриває повністю проблемне питання. Перспективою для подальшого вивчення є урахування мовленнєвих порушень за психолого-педагогічною класифікацією.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бабич Н.Д. *Основи культури мовлення*. 1994. 245с.
2. Белова О. Б. Концептуальні підходи до оцінки мовленнєвої діяльності дітей старшого дошкільного віку з логопатологією. *Науковий часопис. Корекційна педагогіка*. Київ : НПУ імені М.П. Драгоманова. 2022. Вип. 86. С.29 – 34. <http://chasopys.ps.npu.kiev.ua/archive/86/6.pdf>
3. Белова О. Динаміка розвитку мовленнєвої діяльності дітей старшого дошкільного віку з логопатологією. *Наука і освіта*. 2024. 1(58). С. 7–12. <https://scienceandeducation.pdpu.edu.ua/articles/2024-1-doc/2024-1-3>
4. Белова О.Б. Монологічне мовлення в дітей старшого дошкільного віку з логопатологією. Деривація та перспективи. *Актуальні питання гуманітарних наук міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. Дрогобич : Гельветика, 2024. 71(1). С. 239–244. <chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgclefindmkaj/http://www.aphn->
5. Белова О.Б. *Пропедевтика мовленнєвих порушень*. Кам'янець-Подільський: ПП «Медобори-2006», 2018. 110 с.
6. Белова О.Б. *Спеціальна методика розвитку мовлення: навчально-методичний посібник*. Кам'янець-Подільський: ПП «Медобори-2006», 2018. 212 с.
7. Белова О.Б. Формування семіотичної складової мовлення у дітей старшого дошкільного віку з логопатологією. *Journal «ScienceRise: Pedagogical Education»*, 2024. 1(58). С. 74–78. https://journals.urau.ua/sr_edu/article/view/299310

8. Богуш А. М., Гавриш Н. В. *Розвиток мовлення дітей старшого дошкільного віку. Мовний розвиток дітей старшого дошкільного віку*. Київ: «Генеза», 2014. 129 с.
9. Богуш А. Шляхи формування зв'язного монологічного мовлення у старших дошкільників із загальним недорозвиненням мовлення. *Корекційна педагогіка та спеціальна психологія*, 2013. Вип. 24. С. 12–13.
10. Богуш А.М. *Методика розвитку рідної мови і ознайомлення з навколишнім у дошкільному закладі*. Київ: Вища школа, 1995. 192с.
11. Богуш А.М., Орланова Н.П., Зеленко Н.І., Лихолетова В.К. *Методика розвитку рідної мови і ознайомлення з навколишнім у дошкільному закладі*. Київ: Вища школа, 1992. 413с.
12. Варзацька Л.О., Шевченко Л.М. *Методика розвитку зв'язного мовлення молодших школярів*. Київ: РНМК, 1992. 127с.
13. Гаврилова Н. С. Психологічна характеристика дітей з ЗНМ порушенням пізнавальної сфери кінетичного типу. *Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка*. Серія соціально-педагогічна / за ред. О. В. Гаврилова, В. І. Співака. Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2008. Вип. Х. С. 306–310.
14. Гавриш Н. В. *Розвиток зв'язного мовлення дошкільнят: навч.-метод. посіб.* К. : Вид. дім «Шкіл. світ»: 2006. С.119
15. Галецька Ю.В. Дослідження стану сформованості зв'язного мовлення учнів молодших класів з інтелектуальними порушеннями. *Актуальні проблеми корекційної освіти* / за ред. В.М. Синьова, О.В. Гаврилова. Вид. IV. Вип. 14. *Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка*. Медобори. 2019. С.1–10.
16. Грищенко А. П., Мацько Л. І., Плющ М. Я. та ін. *Сучасна українська літературна мова : Підручник для вузів: колект. авт.* Київ. Вища шк. 2002. 439 с.

17. Давидович П. Чи правильно говорить ваш вихованник. *Дошкільне виховання*. 1998 г. №8, с.57 с. 42-43.
18. Дорошенко С.І. *Методика викладання української мови*. Київ: Вища школа, 1992. – 398с.
19. Дубравська Д.М. *Основи психології*. Львів: Світ, 2001. 280с.
20. Калмикова Л. О. *Формування у дітей старшого дошкільного віку мовленнєвої діяльності: діагностико-розвивальний комплекс*. Київ : Видавничий дім «Слово», 2016. 384 с.
21. Калмикова Л. О. Психолінгвістика розвитку про мовленнєву діяльність дошкільників. *Психолінгвістика*. 2009. Вип. 3. С. 54-60.
22. Коваль А.П. *Практична стилістика сучасної української мови*. Київ: Вища шк., 1987. 340с.
23. Конопляста С. Ю. *Ринолалія від А до Я* : монографія. Київ: Книгаплюс, 2015. 312 с.
24. Конопляста С. Ю., Сак Т. В. *Логопсихологія*. Київ: Знання, 2010. 293 с.
25. Королук Т. Характеристика стану зв'язного мовлення дітей 4-5 років із загальним недорозвиненням мовлення III рівня. *Вісник Львівського університету*. 2012. С.12–24.
26. Крутій К. *Діагностика мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку*. Запоріжжя: ТОВ «ЛПІС» ЛТД, 2005. 208 с.
27. Крутій. К. *Навчаємо мови та розвиваємо мовлення дитини*. Електрон. ресурс http://ukrdeti.com/wp-content/uploads/2020/03/Старший-дошк.вік_Катерина-Крутій.pdf
28. Литвин В. М., Гусєв В. І., Слюсаренко А. Г. *Історична наука: термінологічний і понятійний довідник*. Київ. Вища шк., 2002. 430 с.
29. Луцан Н. І. *Мовленнєво-ігрова діяльність дітей дошкільного віку*. Монографія. Одеса: ПНЦ АПН України СВД М.П.Черкасов, 2005. 319с.

30. Луцан Н. І. *Теорія і практика розвитку зв'язного мовлення дітей дошкільного віку в мовленнєво-ігровій діяльності* : автореф. дис. на здобуття наукового ступеня д-ра. пед. наук : спец. 13.00.02 – теорія і методика навчання (українська мова). Одеса, 2006. 45 с.
31. Марченко І. С. Особливості логопедичної роботи з дітьми дошкільного віку з тяжкими порушеннями мовлення. *Логопедія*. 2013. № 3. С. 52–56.
32. Ніколаєва С.Ю. *Методика навчання мов у середніх навчальних закладах*. Київ, 1999. 150с.
33. Пентиліук М.І. *Методика навчання української мови в середніх освітніх закладах*. Київ: Ленвіт, 2005. 202 с.
34. Піроженко Т.О. Методика обстеження і координати зростання мовленнєвого розвитку дошкільника. *Практична психологія та соціальна робота*, 2001. №10. С. 14 – 18.
35. Програма для середніх загальноосвітніх шкіл. 1997.126-127с.
36. Синиця І.О. *Психологія усного мовлення молодших школярів*: Монолог. Київ: Род. шк., 1974. 138 с.
37. Скалкін В. Л. *Навчання монологічного висловлювання*. Київ : Радянська школа, 1983. 119 с.
38. Соботович Є. Ф. *Психолінгвістична структура мовленнєвої діяльності і механізми її формування*. Київ : ІЗМН, 1997. 44 с.
39. Стеценко О.О. Навчання монологічному мовленню як виду мовленнєвої діяльності. *Менеджмент*. 2009. №11. С. 167-168.
40. Ступак Л. М. Характеристика зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку із загальним недорозвиненням мовлення. *Сучасні проблеми логопедії та реабілітації*. 2016. Електронний ресурс: https://repository.sspu.edu.ua/bitstream/123456789/4256/1/ilovepdf_com-102-105.pdf

- 41.Тарасун В. В. Формування мовленнєвої особистості дитини з особливостями в розвитку. *Науковий вісник Луганського національного університету ім. Т. Шевченка*. 2013. С. 165–173.
- 42.Трофименко Л. І. Корекційне навчання з розвитку мовлення дітей старшого дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення : програмно-методичний комплекс. Київ, 2012. С. 75– 76 с.
- 43.Шеремет М. К.,Логопедія. Київ : Слово, 2010. 665 с.
- 44.Bazyma N., Zdanevych L., Kruty K., Tsehelnyk T., Popovych O., Ivanova V., & Cherepania N. Formation of Speech Activity in Older Preschool Children with Autistic Disorders. *BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience*, 2020. 11(3). P. 107-121. <https://doi.org/10.18662/brain/11.3/112>
- 45.Bielova O. The state of development of components of speech readiness of older preschool children with speech disorders. *SPECIAL EDUCATION*, 2021.1(42). P.137–189. <https://www.journals.vu.lt/special-education/article/view/25427>
- 46.Bielova O. Speech of Six-year-old Children with Logopathology: Features and State of Development. *PSYCHOLINGUISTICS*, 2023с. 34(1). P. 50-84. <https://psycholing-journal.com/index.php/journal/article/view/1329>
- 47.Martynenko I. Studies on communication of the children with system speech disorders in the former Soviet Union states. *EUROPEAN HUMANITIES STUDIES: State and Society*, 2014. P. 97-111.
- 48.Buck G. Assessing listening. Cambridge, UK:Cambridge University Press. 2001.
- 49.Cavanaugh D.M., Clemence K.J., Teale M.M., Rule A.C., Montgomery S.E. Kindergartenscores, storytelling, executive function, and motivation improved through literacy-richguided play. *Early Childhood Education Journal*, 2017. Vol. 45. P. 831–843.<https://doi.org/10.1007/s10643-016-0832-8>

50. Coulthard M., & Montgomery M. Developing a description of spoken discourse. In M. M. Coulthard (Ed.), *Studies in discourse analysis*. Boston, MA: Routledge & Kegan Paul, 1981. P 1–50.
51. Enyedy N., & Hoadley C. M. From dialogue to monologue and back: Middle spaces in computer-mediated learning. *Computer-Supported Collaborative Learning*, 2006. P.413–439.
52. Fox Tree, J. E. Listening in on monologues and dialogues. *Discourse Processes*, 1999. 27. P. 35–53.
53. Kalmykova L., Kharchenko N., Kyuchukov H., & Mysan I. The Influence of Speech and Language Competency of Preschoolers on the Success of Further L1 Acquisition and Speech Development at School: Results of a Comparative Psycholinguistic Analysis. *Preschool Education: Global Trends*, 2022. 2. P. 7–37. <https://doi.org/10.31470/2786-703X-2022-2-7-37>
54. Krafftand K.C., Berk L.E. Private speech in two preschools: significance of open-ended activities and make-believe play for verbal self-regulation. *Early Childhood Research Quarterly*, 1998. Vol. 13. No. 4. P. 637–658.
[https://doi.org/10.1016/S0885-2006\(99\)80065-9](https://doi.org/10.1016/S0885-2006(99)80065-9)
- Laranjeiro D. Development of game-based m-learning apps for preschoolers. *Education Sciences*, 2021. Vol. 11. <https://doi.org/10.3390/educsci11050229>
55. Martynenko I. V. State of communication activity of elder preschool children with developmental language disorders. *International Journal of Pedagogy Innovation and New Technologies*, 2016. 3 (1). P. 68–79.
http://www.ijpint.com/abstracted.php?level=4&id_issue=883536&dz=s6
56. Papageorgiou S., Stevens R. & Goodwin S. The Relative Difficulty of Dialogic and Monologic Input in a Second-Language Listening Comprehension Test. *Language Assessment Quarterly*, 2012. 9(4). P.375-397.

57. Sawyer J.E., Brooks P.J. Sociodramatic play enhances preschoolers' private speech and motivation across activities. *Cognitive Development*, 2021. Vol. 59. <https://doi.org/10.1016/j.cogdev.2021.101073>
58. Sharp H. M., & Hillenbrand K. Speech and language development and disorders in children. *Pediatric Clinics of North America*, 2008. 55(5). P. 1159–1173.
59. Wells G. Monologic and Dialogic Discourses as mediators of Education. *Research in the Teaching of English*, 2006. 41(2). P. 168–175. <http://www.jstor.org/stable/40039099>
60. Willinger U., Brunner E., Diendorfer-Radner G., Sams J., Sirsch U., & Eisenwort B. Behaviour in children with language development disorders. *The Canadian Journal of Psychiatry*, 2003 48(9). P. 607–614.